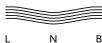

Starptautiska konference «Regīna Ezera un Austrumeiropas literatūra»

LMI

L N B

LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

Kultūras ministrija

SAŅŅĒMĀ

PUNCTUM

domuzīme

KINO
RAKSTI

TEĀTRA
VĒSTNESIS

LATVIAN
LITERATURE

REGĪNA EZERA (1930–2002) ir viena no izcilākajām latviešu prozaiķēm, kas vienlīdz spilgti rakstījusi romānus, īsprozu, publicistiskus darbus un dienasgrāmatas. Viņas romāns «Zemdegas» (1977) iekļauts Latvijas kultūras kanonā kā «reizē spilgts sava laikmeta dokumentējums, reizē pārlaicīgu tēmu un raksturu ietērpums krāšņā un vietumis īpatni sirreālā naratīvā». Ezeras proza izaicina ierastās žanru robežas, vienlaikus veidojot gan aizraujošu stāstījumu, gan smalki izstrādātu refleksiju par literatūru kā izteiksmes mediju. Kā fenomens latviešu kultūrā Ezera atstājusi spēcīgu ietekmi uz nākamajām rakstnieku paaudzēm un bijusi nozīmīga turpmākajai latviešu prozas attīstībai.

Ņemot vērā, ka Ezeras darbi ir plaši tulkoti un publicēti ārvalstīs, viņas literāro mantojumu nepieciešams skatīt ne vien lokālo, bet arī starptautisko literāro procesu kontekstā. Uz konferenci aicināti ne vien latviešu, bet arī ārvalstu pētnieki, tādējādi izceļot kopsakarības, kas veidojas starp Baltijas un Austrumeiropas valstu literatūrām, priekšplānā izvirzot rakstnieces sievietes, kas pieteikušas sevi literatūrā laika posmā no 1940. gada līdz mūsdienām.

ORGANIZĒ:

LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts
un Latvijas Nacionālā bibliotēka

ATBALSTA:

Latvijas Republikas Kultūras ministrija

Sekcija D: Ezera un literatūras vēsture. Vada Jānis Oga

- 9.00 Ilga Šuplinska, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija. *Sabiedriski aktīvas sievietes projekcijas Regīnas Ezeras prozā un sociālajos medijos*
- 9.20 Janīna Kursīte, Latvijas Universitāte. *Taureņa brīvība Padomju Latvijā: Regīna Ezera, Imants Ziedonis, Tomass Vints, Lidija Auza (1970.–1980. gadi)*
- 9.40 Regīna Kvašīte, Viļņas Universitātes Šauļu akadēmija / LU Latviešu valodas institūts. *Regīnas Ezeras daiļrade lietuviešu valodā*
- 10.00 Edgars Lāms, Liepājas Universitāte. *Žanriskās variācijas Regīnas Ezeras daiļradē latviešu prozas attīstības kontekstā*
- 10.20 Diskusija

Sekcija E: Ezeras prozas poētika. Vada Janīna Kursīte

- 10.30 Ilze Lokmane, Latvijas Universitāte. *Valodniecības disciplīnu docētāja skats uz Regīnas Ezeras prozu*
- 10.50 Arturs Skutelis, Latvijas Universitāte. *Apziņas plūsma Regīnas Ezeras romānos «Aka» un «Zemdegas»*
- 11.10 Lita Silova, Rīgas Franču licejs. *Cilvēku ikdienas kartēšana Ezeras stāstu krājumā «Baraviku laika dullums»*
- 11.30 Daiga Zirnite, Rīgas Valsts 1. ģimnāzija. *Regīnas Ezeras brīvības mācības stāstu krājumā «Pūķa ola»*
- 11.50 Diskusija

Sekcija F: Ezeras «Varmācība»: ceļš no pagātnes uz tagadni. Vada Anda Baklāne

- 12.00 Zanda Gūtmane, Liepājas Universitāte. *Prom no melnbaltās patiesības un varoņiem uz pjedestāla: pseidoādas noplēšana romānā «Varmācība»*
- 12.20 Sigita Ignatjeva, Liepājas Universitāte. *«Un dzīvājiem ir kauns»: kauna un vainas apziņas cēloņi un izpausmes romānā «Varmācība»*
- 12.40 Anda Kuduma, Liepājas Universitāte. *Ekosirdsapziņa: Ezeras variants*
- 13.00 Diskusija

Sekcija G: Ezera padomju Latvijas un trimdas kultūrtelpā. Vada Eva Eglāja-Kristone

- 14.00 Madara Eversone, LFMI. *Ezera Latvijas Padomju rakstnieku savienībā*
- 14.20 Inguna Daukste-Silasproģe, LFMI. *Ezeras daiļrades zemdegas paaudzes un trimdas kontekstā*
- 14.40 Jānis Oga, LFMI. *Ezeras darbu recepcija trimdā: garstāsta «Nakts bez mēnesnīcas» iestudējums Minsteres Latviešu ģimnāzijā*
- 15.00 Ruta Kurpniece, Latvijas Universitāte. *Dzīvnieka tēla simboliskā nozīme Ezeras un Ilzes Šķipsnas daiļradē*
- 15.20 Diskusija

Sekcija H: Ezera un kinomāksla. Vada Inguna Daukste-Silasproģe

- 15.30 Filma «Sieviete starp diviem romāniem» (1984)
- 15.50 Inga Pērkone, Latvijas Kultūras akadēmija. *«Sieviete starp diviem romāniem»: vienas filmas stāsts*
- 16.10 Daniela Zacmane, Latvijas Kultūras akadēmija. *Filma «Ezera sonāte» un melodramatiskā «rakstība» kinematogrāfā*
- 16.30 Sigita Kušnere, Latvijas Universitāte. *Vīriešu tēli Regīnas Ezeras romānā «Aka» un filmas «Ezera sonāte» scenārijā*
- 16.50 Diskusija

Sekcija I: Ezera un teātra māksla. Vada Zanda Gūtmane

- 17.00 Edīte Tišheizere, LFMI. *Metaforu vizualizācija Regīnas Ezeras darbu tulkojumos kino un teātra valodā*
- 17.20 Dmitrijs Petrenko, Liepājas Universitāte. *Nenotikuma dramaturģija Regīnas Ezeras «Zemdegās»*
- 17.40 Diskusija

Konferences noslēgums. Diskusija. Vada Edīte Tišheizere.

- 18.00 Diskusija «Kā pārtulkot Regīnu Ezeru teātra valodā». Piedalās: Ināra Slucka, Dmitrijs Petrenko, Jānis Znotiņš, Rasa Bugavičute-Pēce.

SIEVIETES («otrā dzimuma») cīņa par savām tiesībām, atzīšanu, pamanīšanu ir mainījusi izpratni par maskulinitāti un feminitāti, radījusi teorijas un atšķirīgas dzīves prakses, kas 21. gadsimtā pārsteidz ar sievišķības izpausmju daudzveidību vēsturiski tikai maskulinajam atvēlētajās praksēs un pieredzēs. Un tomēr — mātišķība kā daudzslāņaina kultūras prakse, īpaši sociāli sarežģītos un atbildīgos vēstures posmos, tiek izcelta kā sievietes dzīves augstākais punkts un piepildījums, tautas pastāvēšanas garants.

Regīna Ezera, būdama viena no spilgtākajām 20. gadsimta 70.–80. gadu prozaikēm, ne tikai pārsteidz ar žanriskiem meklējumiem, skatpunkta maiņām un negaidītiem laiktelpas risinājumiem, bet ar pašreflektējošo Autores tēlu iezīmē spilgtu dzimumsocialitātes diskursu, runājot gan par dzimumu stereotipiem, lomu un varas sadali, gan par dzimumidentitātes krīzes izpausmēm. Pētījuma pamatjautājums — kā sabiedrība uztver sievieti, kas aktīvi pauž savu nostāju publiskajā vidē, iesaistās sabiedrībai aktuālu jautājumu risinājumā mediju telpā un politikā? Hipotētiski var pieņemt, ka, neskatoties uz sievietes aktīvo iesaisti publiskajā dzīves sfērā, tās dzimuma lomas izpratne lielākajā daļā sabiedrības ir palikusi patriarhālā dzimuma lomu pretnostatījuma līmenī. Tai pašā laikā ekspektācijas pret sievišķo kā marginālo, citādo kļūst aizvien augstākas.

Skatot dzimumsocialitātes diskursa izpausmes R. Ezeras darbos, kur izteiktāt iezīmēts autobiogrāfiskais, publicistiskais virziens (tetraloģijas «Pati ar savu vēju» (1982–1984) romāni, «Virtuvē bez pavārgrāmatas» (1989), «Visticamāk, ka ne. Stundu kalendārs» (1993), «Odas skumjām» (2003)), ir izveidots šo tekstu korpus (valodas analīzes rīks *AntConc* 3.5.9). Tas ļauj izsekot atslēgas vārdus (sieviete, vīrietis, vara, brīvība) kolokācijām, iezīmējot 20. gadsimta izskaņai raksturīgus lingvokulturoloģijas tipākus: padomju laika sieviete un literāte, netieši arī padomju

Ilga Šuplinska, Dr. philol., Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas vadošā pētniece, zinātniskā redaktore un metodoloģijas koncepta autore izdevumam «Latgales lingvoteritoriālā vārdnīca» (2012), latgalistikas, recepcijas, dzejas poētikas, jaunrades procesa un dzimumsocialitātes diskursa pētniece. Pieredze starptautiskajos projektos, izstrādājot skolotāja rokasgrāmatu *Comenius* programmā «Literatūra starpkompetenču un dialoga attīstītāja» (2011), piedaloties feminisma terminu skaidrojošās vārdnīcas «Kultūras feminisms» (2017) šķirkļu izstrādē, radot izglītojošas datorspēles (futureofmuseums.eu, 2014, iepazīsimies.rta.lv, 2017).

Ilga Šuplinska

laika vīrietis. Personiskā politiskā diskursa pieredze liek uzdot tikpat provokatīvus jautājumus kā R. Ezeras Autorei, tāpēc, lai pārādītu, ka, pārkāpjot tradicionālo feminitātes izpratni, sieviete tiek pakļauta diskriminācijai krietni izteiktāk nekā vīrietis, tiks izmantota atslēgas vārdu analīze no sociālo mediju barometrā (<http://barometers.korpuss.lv>) pieejamā 2020. gada tekstu un komentāru kopuma. Lingvokulturoloģijas tipāzs noder, lai uzsvertu komunikācijas modeļu, vides un veidu maiņu, uzsverot, cik plūstoša, margināla ir robeža starp faktu un fikciju.

LATVIEŠU, tāpat kā cittautu tradicionālajos priekšstatos, taurenis bieži ir pārdzimšanas vai atdzimšanas zīme. 1970.–1980. gadu literatūra un māksla Baltijā «peldēja» prom no socrealisma pasaulē pieņemtajām dogmām un doktrīnām. Minētajās divās desmitgadēs Regīnai Ezerai prozā (romāns «Nodevība», 1984), vēstulēs, arī dažādās viņas dzīves situācijās klātesošs un nozīmīgs ir taureņa kā dvēseles dziļu tēls. Imantam Ziedonim šajā periodā taurenis simbolizē iekšējo brīvību. Poēmā «Viddivārpā» (1981), krājumā «Taureņu uzbrukums» (1988) taureņa tēls Ziedonim iemieso nesaistītas kustības ideju, ietvertu jēdzienā «taureņu leņķi». Taureņu tēls iezīmīgs arī atsevišķu Baltijas mākslinieku darbos. 1970. gadu padomju Latvijā gleznotāju Lidiju Auzu (1914–1989) labākajā gadījumā ignorēja, sliktākajā piedēvēja viņai kaitīgu formālismu. Viņas 1970. gadu gleznas, tostarp «Taureņi» (1974), neslēpjoties izceļ krāsu fantāzijas bagātās iespējas.

Par intelektuālo naivistu dēvētais igauņu gleznotājs, viņš arī rakstnieks, Tomass Vints (*Toomas Vint*, dzimis 1944. gadā) 1970. gadā prezentēja gleznu «Tavi taureņi lido uz tavām plāvēm», bet 1972. gadā — «Vakara klusums», kurās, dominējot taureņiem, plāvai, puķēm, mežam, izslēgta jebkura atsauce uz padomju sociālo realitāti. Taurenis, līdzīgi Noasa balodim, 1970.–1980. gadu Baltijas literatūrā un mākslā signalizēja, ka brīvības ceļš ir aizsācies. Rakstnieku un mākslinieku darbos iezīmētā «taureņa brīvība» tipoloģiski līdzīga 19. gadsimta otrās puses t. s. putna brīvībai, kad dzimtbūšana latviešiem un igauņiem formāli bija atcelta, bet zemniekiem trūka līdzekļu, par ko nopirkt zemi, un fiziskā pārvietošanās bija ierobežota sava administratīvā novada robežās. Toreiz brīvības sēkla vispirms iekrita un tika izdiedzēta dzejas un tēlotājmākslas augsnē, tāpat kā gadsimtu vēlāk — Regīnas Ezeras, Imanta Ziedoņa, Tomasa Vinta, Lidijas Auzas darbos.

Janīna Kursīte, Dr. habil. philol., LU profesore. Zinātnisko interešu lauks aptver tradicionālo un mūsdienu Baltijas kultūru, tostarp latviešu dzejas formu un atsevišķus literatūras vēstures posmus. Pētījumu autore par latviešu un igauņu, lībiešu folkloras un mitoloģijas tēmām, par latviešu māju, žestiem, valodu Baltijas kultūrkontekstā.

Janīna Kursīte

LATVIEŠU literatūras popularizēšana ārpus Latvijas ir saistīta gan ar tās tulkošanu, gan ar tulkojumu pētišanu. Lietuvā publicētas piecas R. Ezeras grāmatas: *Laukinė obelis* («Mežābele», 1968), *Šilo baladė* («Dzilnas sila balāde», 1971), *Vasara truko tik dienā* («Vasara bija tikai vienu dienu», 1979), *Neregīma ugnis* («Zemdegas», 1984) un *Prievarta. Išdavystė* («Pati ar savu vēju. Varmācība. Nodevība», 1992). Tās tulkojuši izcili latviešu literatūras popularizētāji Laimons Tapins (*Laimonas Tapinas*), Irena Dovidēniene (*Dovydėnienė*), Lidija Kudirkienė (*Kudirkienė*) un pārējās — Renata Zajančauskaite (*Zajančauskaitė*). Bez tam divi R. Ezeras stāsti ir iekļauti kopkrājumos — krājumā *Žaliosios iliuzijų burės* («Zaļās ilūziju buras», 1983) publicēta *Po giliu sniegu* («Zem dziļa sniega» (tulkojis Visvalds Bronušs (*Visvaldas Bronušas*)) un krājumā *Keturios latvių apysakos* («Četri latviešu garstāsti», 1990) — *Naktis be mėnulio* («Nakts bez mēnesnīcas» (tulkojusi krājuma sastādītāja Irena Sisaite (*Sisaitė*)). Publikācijas, kā arī tulkojumu recenzijas ir parādījušās periodiskajos preses izdevumos. Referātā tiks analizēti Regīnas Ezeras daiļdarbu tulkojumi lietuviešu valodā un to popularizēšana. Lingvistiskā skatījumā uzmanība tiks pievērsta onīmu un kultūras reāliju nosaukumu atveidei.

Regīna Kvašīte

Regīna Kvašīte (*Regina Kvašytė*), Dr. philol., Viļņas Universitātes Šauļu akadēmijas (līdz 2021.gadam Šauļu Universitātes) docente, vecākā zinātniskā līdzstrādniece, kopš 2018.gada — Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūta pētniece. Zinātnisko interešu jomas: stilistika, terminoloģija, sociolingvistika, etnolingvistika, ģeolingvistika, onomastika, valodu kontakti, tulkošanas teorija un prakse. Lietuvā un Latvijā izdotu mācību grāmatu, terminu vārdnīcu, zinātnisku rakstu krājumu autore un līdzautore, to sastādītāja. Publicējusi rakstus zinātniskajos izdevumos, kā arī populārzinātniskajos izdevumos un presē Lietuvā, Latvijā un citur ārzemēs. Piedalījusies starptautiskās zinātniskās konferencēs un kongresos, bijusi disertāciju oponente Lietuvā un Latvijā. Piedalījusies zinātnes un kultūras projektos, dažādu izdevumu redaktoru kolēģijās, konferenču zinātniskajās komitejās. Starptautisku zinātnieku organizāciju *International Society for Dialectology and Geolinguistics* (SIDG), *International Council of Onomastics Sciences* (ICOS) biedre. Kopš 2002.gada Šauļos vada asociāciju *Baltų centras*.

Edgars Lāms

REGĪNA EZERA vērtējama par 20. gadsimta pēdējo desmitgažu vienu no labākajām latviešu prozas meistarēm. Savu rakstniecības ceļu 50. gadu nogalē un 60. gadu ieskaņā R. Ezera sāk ar stāsta žanra darbiem, un stāsts rakstnieces daiļradē paliek aktuāls arī turpmāk. 60. gadu sākumā aizsākas arī rakstnieces romānistes pieredze. Romāna žanrs, īpaši psiholoģiskā romāna tips, R. Ezerai aktuāls arī 70., 80. gados. Pakāpeniski notiek autora kvalitatīva virzība uz noveli, un 20. gadsimta pēdējās desmitgadēs viņa ir viena no retajām kvalitatīvu noveles žanra paraugu autorēm latviešu literatūrā. 80., 90. gados R. Ezeras proza kļūst aizvien apcerīgāka, arvien vairāk eksistenciālu refleksiju piesātināta, tāpēc likumsakarīgs ir miniatūras žanra darbu izdevums 1994. gadā — «Zvaigžņu lietus». Ar šo grāmatu R. Ezera spēj ierindoties starp labākajiem miniatūras žanra autoriem latviešu rakstniecībā. Referātā pievērsta uzmanība arī žanriskajām robežsituācijām, jaunformu meklējumiem un hibrīdiskajām tendencēm.

Iespēju robežās iezīmēts prozas žanru konteksts latviešu literatūrā attiecīgajā laika periodā. Pausti apsvērumi par žanru evolūciju un problēmām, īpaši 20./21. gadsimtu robežzonā. Prezentēti un vērtēti pētnieku un literatūras kritiķu izteikumi par R. Ezeras prozas darbu žanrisko piederību.

Edgars Lāms, Dr. philol., Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes profesors, Kurzemes Humanitārā institūta vadošais pētnieks. Aizstāvēts promocijas darbs «Jāņa Akuratera proza» (1993). Publicētas monogrāfijas «Mūžīgais romantisms: Jāņa Akuratera dzīves un daiļrades lappuses» (2003), «Friča Bārdas dzīves un dzejas gadalaiki» (2017), «Kurzemes iekopšana: Olafa Gūtmaņa dzīves un mākslas ceļos» (2021). Publicēti raksti par Olafu Gūtmani, Albertu Cauni, Tāli Vaidaru, Ēriku Hānbergu kolektīvo monogrāfiju sērijā «Kurzemes rakstnieku siluetei, 1–4» (2007, 2008, 2010, 2016). Zinātniskie raksti par Raini, K. Skalbi, E. Virzu, A. Čaku, O. Vācieti, J. Heldu, Ē. Kūli, M. Zihmani u. c. Pētniecisko interešu lokā reģionālā/novadnieciskā literatūra; latviešu klasiskā literatūra; literatūras virzienu un žanru problemātika; populārā literatūra.

Valodniecības disciplīnu docētāja skats uz Regīnas Ezeras prozu

NO DAŽĀDU valodniecības disciplīnu docētāja skatpunkta Regīnas Ezeras prozas valoda ir īpaša ar to, ka tur atrodams bagātīgs piemēru klāsts visdaudzveidīgāko valodas leksiskās, semantiskās, gramatiskās un stilistiskās sistēmas iezīmju ilustrācijai. Tāpēc referātā tiks aplūkotas spilgtākās Regīnas Ezeras valodas īpatnības dažādās valodas apakšsistēmās: 1) leksiskajā semantikā un stilistikā: paralēls sinonīmu lietojums; metaforas; salīdzinājumi; 2) gramatikā: divdabju lietojums dažādās sintaktiskās konstrukcijās; vienlīdzīgi teikuma locekļi gan semantiskā, gan prozas ritma veidošanas funkcijā; salikta teikuma struktūras īpatnības; 3) tekstveidē: citrunas atspoguļojuma paņēmieni — tiešā un netiešā runa, atstāstījuma izteiksmes izmantojums. Kaut arī katrai no šīm valodas parādībām varētu veltīt atsevišķu pētījumu, rakstnieces individuālo stilu vismaz daļēji raksturo tieši visu minēto īpatnību apvienojums.

Ilze Lokmane

Ilze Lokmane, Dr. philol., Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas asociētā profesore. Pētnieciskās intereses: dažādas valodniecības apakšnozares, īpaši sintakse (tai skaitā teksta sintakse), semantika, stilistika un pragmatika.

Apziņas plūsma Regīnas Ezeras romānos «Aka» un «Zemdegas»

APZIŅAS plūsmas tehnika ir cieši saistīta gan ar dažādu modernisma virzienu attīstību, gan ar psiholoģiskā romāna žanra transformācijām 20. gadsimtā. Latviešu literatūras vēsturē šis jēdziens ir problemātisks, jo 20. gadsimta 20.–30. gados, kad tas ir ieguvis savas aprises un atpazīstamību vairāku Rietumeiropas (Džoiss, Vulfa) un amerikāņu (Folkners) autoru rokrakstā, latviešu literatūrā to joprojām izmanto nekonsekventi un tam ir gadījuma raksturs. Savukārt padomju okupācija pārrauj latviešu literāro procesu attīstību, ierādot tai citu, «pareizu» (un «nepareizu») ceļu, tādējādi ierobežojot arī dažādus eksperimentālus, grūti pieradināmus tekstveides paņēmienus, tādus kā, piemēram, apziņas plūsma. Tomēr arī padomju varas apstākļos jau 20. gadsimta 60.–70. gados latviešu literatūrā parādās atsevišķi apziņas plūsmas mēģinājumi, vieni no spilgtākajiem ir atrodami Regīnas Ezeras psiholoģiskajā prozā. Šis referāts ir mēģinājums skatīt apziņas plūsmas kā īpaša tekstveides paņēmiena parādīšanās iemeslus un izpausmi padomju okupētajā Latvijas literatūrā, kā arī aplūkot šo paņēmieni Regīnas Ezeras poētikas kontekstā, īpašu vērību pievēršot tādiem darbiem kā «Aka» un «Zemdegas».

Arturs Skutelis

Arturs Skutelis, Mg. philol., Latvijas Universitātes pētnieks, lektors. Šobrīd izstrādā promocijas darbu par latviešu psiholoģisko romānu. Pētnieciskās intereses saistās ar romāna žanra teoriju un vēsturi, 20. gadsimta 20.–30. gadu latviešu literatūru, naratoloģiju un semiotiku, kā arī ar dažādiem lasīšanas kā procesa un lasīšanas vēstures jautājumiem.

Cilvēku ikdienas kartēšana Regīnas Ezeras stāstu krājumā «Baraviku laika dullums»

GEOGRĀFISKAJĀ aspektā stāstu ciklā «Baraviku laika dullums» konstatējama sistēma ar izteiktu centru. Raudavas kā epicentra izvēle saistīta ne tikai ar rajona centra statusu, tā ir arī būtiska vieta daudzām stāstos pieteiktajām un risinātajām attiecībām. Raudavā cikla titulstāstā vispirms pieteikta autoosta, kā arī netālu esošās stacija — visu maršrutu sākuma vai beigu punkts, kā arī aktīvas darbības vieta. Raudavā pieteikti un darbības vietu raksturojošie objekti izvēlēti tā, lai atklātos 20. gadsimta 60. gadu beigu reālās dzīves daudzveidīgās situācijas. Centrālie objekti, kas šķietami ikdienišķās dzīves ainas padara par neparastām, ir stacijas bufete un saldējuma kiosks; tie atrodas visā stāstu ciklā svarīgākā tēla — autobusa šofera Sproģa — darba vietas tuvumā, tie ir stabili un pastāvīgi orientieri.

Ārpus Raudavas rajona robežām minētās vietas stāstu ciklā raksturo vai nu tēlu izcelsmi (un zināmo saikni ar Raudavu vai Degumu) vai izceļ un fiksē vēlamo, kāroto, iecerēto, konkrēti — Rīga, kur noteikti ir labākās frizētavas («Lukss» u. c.). Degums — apdzīvota vieta, kuras nosaukumā nepārprotami iekodēts Ķeguma vārds; tā ir īslaicīga pieturvietas atceļā no Raudavas uz Auruciemu un arī atpakaļ, taču kļūst liktenīga gan Sproģim, kuram lemts aizdomāties, kā būtu, ja viņš kļūtu par autobusa atstātā un aizmigušā puisēna tēvu. Ar pieturvietu konkrētību (Degums, Mūrgale) vai aptuvenību («Uz pieprasījumu») rakstniece iezīmējusi arī brauciena ilgstamību. Pārējās apdzīvotās vietas stāstu ciklā izmantotas, lai uzrādītu maršruta virzienu, kā arī veidotu priekšstatu par šofera darba laikietilpīgumu un darba apstākļiem. Mendeļe, Auruciem, Enģes, Bērzukrogs — vietvārdi,

Līta Silova, Dr. philol., skolotāja un literatūrzinātniece. Aktuālās pētnieciskās intereses — tendences jaunākajā latviešu literatūrā, īpaši — prozā, kā arī bērniem un pusaudžiem adresētajā literatūrā. Autore monogrāfijai «Rakstnieks Marģeris Zariņš» (2004). Projekta vadītāja pētniecisko rakstu krājumam «Versija par. Latviešu literatūra 2000–2006» (LU LFMI, 2007). Piedalījies kolektīvos projektos, izstrādājot mācību un metodiskos līdzekļus literatūras un kultūras jautājumu apguvē dažādās izglītības pakāpēs: «No modernisma līdz postmodernismam» (LVA, 2010), «Personības. Laiks. Vide» (LVA, 2011), «Literatūra 9. klasei» (Zvaigzne ABC, 2014). «Ko pasaka pasaka? Lasāmgrāmata» (LVA, 2015). Veidojusi scenāriju un tekstu filmai «Laikarīts» (MMA, Raiņa un Aspazijas muzejs, VNĪA, 2016).

Līta Silova

kam galvenā ir nosaucošā, ģeogrāfiskā orientiera funkcija. Ārpus Latvijas esošās vietas fiksētas ar faktisko toponīmu. Paļanga, Kuršu kāpa ir norāde par iecienītu atvaļinājuma galamērķi. Savukārt Baku, Kamčatka — pusaugu puīša fantāzijā nopietnākie bēgšanas galamērķi. Pamanāmi un zīmīgi ir tas, ka ģeogrāfiski precīzo nosaukumu lietojums stāstu krājumā saistāms ar tālām, svešām vietām, bet tās, kas atbilst rakstnieces pašas dzīves pieredzei, tiek šifrētas. Regīnas Ezeras stāstu krājumā «Baraviku laika dullums» (1968) telpiskajiem elementiem un struktūrām ir dažādas funkcijas (sākot ar nosaucošo, turpinot ar emociju blīvumu raksturojošo).

Regīnas Ezeras brīvības mācības stāstu krājumā «Pūķa ola»

FIZIĶIS Edgars Imants Siliņš (1927–1998) 20. gadsimta 90. gados raksta un publicē periodikā esejas zinātnes filozofijā, kas grāmatā «Lielo patiesību meklējumi» apkopotas un izdotas pēc viņa nāves 1999. gadā. Prozaikē Regīna Ezera (1930–2002) sava mūža pēdējā desmitgadē raksta pilnatnes stāstus, kas 1995. gadā izdoti krājumā «Pūķa ola». Tieši E. I. Siliņa esejas par 20. gadsimta jauno paradigmu virzītājiem — fiziķiem, filozofiem, kas parādīja analītiski diskursīvās domāšanas ierobežotās iespējas un apstiprināja, ka racionālais un racionāli nedefinējams jeb iracionālais, kam var tuvuoties tikai ar mākslu un reliģiski mistiskiem pārdzīvojumiem, ir komplementāras patiesības, kas ciešā sadarbībā ļauj iedziļināties Dabas un Gara sfērās, — palīdz saprast krājuma «Pūķa ola» caustrāvojošā aktantu modeļa divas vispārīgākās naratīva funkcijas jeb aktantu lomas: sūtītāju-saņēmēju. Sūtītājs un saņēmējs ir darbību motivējošie aktanti. Visos «Pūķa olas» stāstos spēks, kas provocē subjektu domāt, iztēloties, kas satrauc un aizdedzina vajadzību mērķtiecīgi meklēt atbildes un saprast, ir esamība — esamība brīvajā pasaulē un jaunajā valstī, kas pāriet uz citu politisku, sociālu un ekonomisku sistēmu. Savukārt saņēmējs ir cilvēks, kurš ir apveltīts ar stipru iracionālu intuīciju un kura sirdsreliģiju veido goddevība, apbrīns, atvērtība, dziļa pietāte pret esamību, kā arī savas nebrīvības, bailu, izmisuma, vientulības, respektīvi, niecīguma un lieluma apziņa vienlaikus. Stāsta bāze ir subjekta un objekta attiecības. Visos stāstos subjekts ir stāstītājs — autore — māksliniece — valodas meistare, kas, iztēlējot un šķetinot Viņa un/vai Viņas dzīves iespējamus noslēpumus un samezģojumus, domu gājienus un peripetijas, vairākkārt un no dažādu tēlu pozīcijām uzdod magnetizētus jautājumus, kas 21. gadsimtā kļūst arvien aktuālāki: «Ko ar sevi iesākt brīvībā? Ko gan mēs zinām par otra sirdi? Kādēļ mums ir tik zvērīgi skumji? Varbūt tāpat kā maldi, vienīgi skumjas mums simtprocentīgi pieder? Varbūt dzīvē pats skaistākais ir tieši maldi?» Subjektam stāstos ir dažādi palīgi — oponenti: dažādi Viņi un dažādas Viņas, pragmatīki, statistiķi, astrologi, fatalisti,

Daiga Zirnīte, latviešu valodas un literatūras skolotāja ar maģistra grādu filoloģijā. Pēta Jāņa Baltvilka dzejas poētiku. Interesē dzejas un prozas tekstu analīzes metodes un atsevišķu metožu mācību metodika. Pētnieciskās intereses balsta darbs (literatūras studijas *Latvian HL: Literature*) ar Starptautiskā bakalaurāta (*International Baccalaureate*) Diploma programmas studentiem Rīgas Valsts 1. ģimnāzijā.

Daiga Zirnīte

mistiķi, inženieri, tā saucamā sieviešu loģika un vīriešu loģika, kā arī «pūķa ola» virs galotnēm — brīvībai piedēriģās nejausības dēmoniski tēlainais priekšstats. Nav objekta bez subjekta. Objekts ir dzīves izpausmju krāsainības un indivīda sapratnes meklējumi un tvērums valodas matricē, nekultivējot nekādu mistiku un arī nelūdžot «kopā ar Faustu: «Mirkli, jel apstājies!»».

Prom no melnbaltās patiesības un varoņiem uz pjestāla: pseidoādas noplēšana Regīnas Ezeras romānā «Varmācība»

REFERĀTĀ tiks aplūkota Regīnas Ezeras iecerētās tetraloģijas «Pati ar savu vēju» 1. daļa «Varmācība». Tā skatīta stagnācijas laika literatūras attīstības tendenču kontekstā, ieskicējot sociālistiskā reālisma kanona fonu un šī darba nozīmi latviešu literatūras dekanonizācijas procesā. Referātā Ezeras darbs tiks aplūkots no formālās izveides skatpunkta, analizējot naratīva veidojuma novitātes, kā arī no saturiskā un idejiskā skatpunkta — postkoloniālisma un traumu studiju kontekstā. Naratīvs tiks skatīts kā traumatiskas pagātnes pieredzes izteiksmes veids.

Zanda Gūtmane

Zanda Gūtmane, Dr. philol., Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātes profesore. Pētnieciskās intereses saistītas ar salīdzinošo literatūrzinātņu, Baltijas 20. gadsimta vēstures un literatūras kopsakariem, modernisma un postmodernisma literatūru. Pētnieciskās pieejas: jaunā vēsturiskuma, atmiņas un traumas teorijas, naratoloģija, postkoloniālisms. Lekciju kursi saistīti ar Rietumeiropas un Baltijas modernisma un postmodernisma literatūru.

«Un dzīvajiem ir kauns»: kauna un vainas apziņas cēloņi un izpausmes Regīnas Ezeras romānā «Varmācība»

REFERĀTĀ apskatīta divu cieši saistītu emociju — kauna un vainas apziņas — reprezentācija R. Ezeras darbā «Varmācība»: kādi ir šo emociju cēloņi, izpausmes, saistība ar traumu un atmiņu un to sociokulturālais konteksts. R. Ezeras teksta analīze balstīta antropoloģiskajā pieejā, kas definē kauna un vainas kultūras, kā arī amerikāņu filozofa Roberta Solomona starpdisciplinārajā pieejā emocijām, kurā kauns un vainas apziņa skatīti kā atšķirīgi fokusētas emocijas, kurās izšķiramas trīs vērtējuma dimensijas: pašvērtējums, citu uzspiestais vērtējums un situācijas vērtējums.

Sigita Ignatjeva

Sigita Ignatjeva, Ph.D., Liepājas Universitātes lektore, Kurzemes Humanitārā institūta pētniece. Pētnieciskās intereses aptver dažādas literatūrzinātnes un valodniecības jomas: dailliteratūras (īpaši modernisma literatūras) tulkošanu un tulkojumu recepciju, tulkojumkritiku, reģionālisma izpausmes literatūrā, stilistiku. Tiek lasīti lekciju kursi studentiem tulkojumzinātnē, angļu literatūrā un kultūrā, latviešu un angļu stilistikā un teksta analīzē.

REFERĀTĀ tiks analizēta R. Ezeras tetraloģijas «Pati ar savu vēju» pirmā daļa «Varmācība» feministiskās ekokritikas diskursa kontekstā, izvērtējot ekosirdsapziņas (ekoloģiskās sirdsapziņas) koncepta dažādos izpratnes līmeņus R. Ezeras prozā — sievietes un dabas mijattiecsmju psiholoģiskos, sociālos, ekonomiskos, filozofiskos aspektus; padziļināti pētot vides (visas telpas) kā dzīves procesa atspoguļojumu tekstā; cilvēka (sievietes) atbildību pret vidi kā teksta ētiskās orientācijas elementu (Lorenss Bjūels); dziļās ekoloģijas koncepcijas (Ārne Ness) atspulgu, pārvarot nošķirumu starp dabu un kultūru, subjektu un objektu, organismu un vidi. Tiks izvērtēta R. Ezeras filozofisko un morālētisko uzskatu recepcija, izceļot cilvēka un dabas vienlīdzības un vienotības ideju, kas veido sasauci ar ekofeminisma teorētiskās domas pamatā esošo organiskā holisma (cilvēciskais necilvēciskajā) ideju, kas literārā tekstā atklājas kā smalki veidots «dzīvības tīkls», definējot radniecīgās attiecības starp cilvēku sugu un pārējo dabu, izpratni par visa dzīvā sakralitāti (Anna M. Kliforda). Referātā tiks izmantoti arī daži M. Merlo-Pontī uz tveres fenomenoloģijas (transcendences) teorētiskie aspekti, kā arī dzīves rakstības (*life writing*) teorētiskie principi (Marlena Kadara), izvērtējot autobiogrāfiskā elementa īpatsvaru R. Ezeras tekstā — gan ar dzīves gaitu saistīto tematiku, gan valodas referencialitāti, gan patības autentiskumu.

Anda Kuduma

Anda Kuduma, Dr. philol., Liepājas Universitātes HMZF asociētā profesore, Kurzemes Humanitārā institūta pētniece. Pētnieciskās intereses galvenokārt saistās ar mūsdienu latviešu literatūras un kultūras procesu aktuālajām tendencēm, sieviešu rakstības un dzīves rakstības studijām, reģionālistikas studijām, Kurzemes literatūras un kultūras procesu raksturību izpēti. Tiek lasīti lekciju kursi studentiem latviešu literatūras un kultūras vēsturē — par 20. gadsimta 1940.–1980. gadu periodu, par mūsdienu literatūras procesiem; postmodernisma paradigmu latviešu literatūrā, literatūrteorētiskām skolām (feministisko literatūrkritiku).

REFERĀTĀ tiks aplūkota Regīnas Ezeras personības un daiļrades recepcija Latvijas Padomju rakstnieku savienībā un viņas sabiedriskā darbība tajā. Rakstniece par Savienības biedri kļuva 1961. gadā, un jau visai drīz, pēc revolucionārā Rakstnieku savienības 5. kongresa 1965. gadā, kļuva arī par valdes locekli. Lai arī kopš 60. gadiem viņa nodarbojās tikai ar rakstniecību (viņas radošā darbība vērtēta un analizēta arī Rakstnieku savienības sēdēs), taču, kā redzams pēc Rakstnieku savienības sēžu protokoliem, Ezera iesaistījās arī organizācijas norisēs — bija Jauno biedru uzņemšanas komisijas priekšsēdētāja, vairākkārt — **PSRS** Rakstnieku savienības kongresu delegāte Maskavā, kā arī **PSRS** Rakstnieku savienības Centrālās revīzijas komisijas locekle.

Madara Eversone

Madara Eversone, Mg. philol., LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pētniece. Pētnieciskās intereses saistītas ar Latvijas Padomju rakstnieku savienības, latviešu padomju literatūras, literārā procesa un kultūrpolitikas izpēti. Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātē izstrādā promocijas darbu «Stratēģija, taktika un opozicionālās prakses: Latvijas Padomju rakstnieku savienība (1940–1990)», mēģinot atklāt sarežģītā padomju literārā procesa aizkulises un pretrunīgumu, radošās inteliģences savstarpējās attiecības ar varu, Rakstnieku savienības valdes ietekmi uz rakstniekiem un viņu daiļdarbiem. Ir viena no LU LFMI vortāla *literatura.lv* galvenajām redaktorēm. Piedalās Nacionālās Enciklopēdijas šķirklju izstrādē. Sastādījis dokumentāli biogrāfisko grāmatu par literatūrvēsturnieka Ilgoņa Bērsona dzīvi padomju periodā (1947–1990). Publikācijas Latvijas zinātniskajos izdevumos.

Regīnas Ezeras daiļrades zemdegas paudzes un trimdas kontekstā

REFERĀTA ietvaros tiks skatīts Regīnas Ezeras literārais devums plašākā, proti, hipotētiski izvirzītā paudzes aspektā, runājot par pirmās Latvijas brīvvalsts laikā dzimušām autorēm, kuru radošā jaunrade veidojās gluži atšķirīgos apstākļos un vidē, un pat ģeogrāfiski — vietā. Tiks meklētas atbildes uz jautājumu, vai iespējams rast kādus literārus saskarsmes punktus divās atšķirīgās kultūrtelpās tapušos literāros darbos, jau šobrīd apzinoties, ka Regīnas Ezeras daiļrade trimdas vidē bija salīdzinoši maz aplūkota un pieminēta. Kāpēc tā? — arī tas būtu viens no aplūkojamajiem jautājumiem, tieši tāpat kā latviešu trimdas literārais konteksts, īpaši attieksme pret padomju Latvijas rakstniecību un rakstniekiem, vēlmi zināt vai tomēr norobežoties.

Inguna Daukste- Silasproģe

Inguna Daukste-Silasproģe, Dr. philol., LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošā pētniece, Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekle. Pētnieciskās intereses saistās ar latviešu trimdas literatūras, literārās un kultūras dzīves izpēti, sākot ar 1944. gada rudenī, ietverot bēgļu nometņu laiku Vācijā (1944–1950) un bēgļu posmu Zviedrijā, kā arī latviešu trimdas literatūras at-tīstību dažādās mītnes zemēs kopš 20. gadsimta 40. gadu otrās puses (ASV, Kanāda, Austrālija, Zviedrija, Anglija u. c.); pēta latviešu trimdas literārās personības. Veikusi pētījumus salīdzinošajā literatūrzinātnē, proti, par vācu literatūras recepciju Latvijas kultūrtelpā (kopš 19. gadsimta beigām) un igauņu literatūras recepciju Latvijā un trimdā (20. gadsimtā). Saista latviešu trimdas rakstnieku arhīvu materiālu pētniecība. Latviešu trimdas literatūras pētniecībā strādā arī ar digitālām metodēm digitālo humanitāro zinātņu jomā. Piedalās vortāla *literatura.lv* satura pilnveidē, kā arī Nacionālās Enciklopēdijas šķirklju izstrādē. 4 monogrāfiju autore, 2 kolektīvo monogrāfiju līdzautore, publikācijas Latvijas un ārvalstu zinātniskos izdevumos.

Regīnas Ezeras darbu recepcija trimdā: garstāsta «Nakts bez mēnesnīcas» iestudējums Minsteres Latviešu ģimnāzijā

REFERĀTĀ tiks aplūkota Regīnas Ezeras darbu recepcija trimdā no neierasta skatpunkta, pievēršoties Latvijā sarakstīto literāro darbu mācīšanas metodikai Minsteres Latviešu ģimnāzijā. Nozīmīga vieta Regīnas Ezeras darbiem ir ģimnāzijas bibliotēkārē, arhivāres un skolotājas Austras Rudzītes (1911–1991) veidotajos konspektos un pārskatos stagnācijas periodā Latvijā tapušās literatūras apguvei latviešu diasporas jaunajai paudzei 20. gadsimta 70. gados un jo īpaši — viņas veidotajam Regīnas Ezeras garstāsta «Nakts bez mēnesnīcas» dramaturģijumam un iestudējumam. Laikā, kad «Minsteres ģimnāzijas īpatnējo apstākļu dēļ nevar pieminēt dažus autorus vairāk vai mazāk, nekā to gribētu trimdas latviešu vairākums» (Tamāra Sinka), par drosmīgu un savā ziņā izšķirošu soli uzskatāms Austras Rudzītes mudinājums skolēniem nepastarpināti iejusties okupētās Latvijas rakstnieces radītajā tēlu un domu pasaulē.

Jānis Oga

Jānis Oga, Dr. philol., LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pētnieks. Beidzis Latvijas Universitāti, ieguvis filoloģijas doktora grādu (2014), aizstātot disertāciju «Literārais tulkojums Latvijas un Eiropas kultūras identitātes veidošanā: radošo industriju aspekts». Pēta latviešu rakstnieku attiecības ar varu padomju okupācijas laikā. Sakārtojis Zigmunda Skujiņa Rakstus (kopā ar Ingu Skujiņu, 2005–2011) un Māra Čakla Rakstu 2. sējumu (kopā ar Dzidru Vārdauni, 2020). Viens no vortāla *literatura.lv* redaktoriem. Publikācijas Latvijas zinātniskajos izdevumos.

Dzīvnieka tēla simboliskā nozīme Regīnas Ezeras un Ilzes Šķipsnas daiļradē

REFERĀTA centrā izvirzīti dzīvnieku tēli divu rakstnieču — Ilzes Šķipsnas un Regīnas Ezeras — daiļradē, skatot līdzības un atšķirības to veidošanas pieejā, ņemot vērā pastāvošā laikmeta fonu un vārda brīvības aspektu. Kā zināms, Regīnas Ezeras daiļradē nozīmīga loma ir dzīvnieku pasaulei un zooloģiskajiem tēliem, kuri funkcionē kā patstāvīgi tēli, pilda cilvēka raksturojuma funkciju, kā arī darbojas metaforiskā nozīmē. Šie aspekti savā ziņā norāda uz novatorisku pieeju padomju laiku latviešu rakstnieku daiļradē. Izmantojot postkoloniālās teorijas un zoopoētikas aspektus, referāta autore mēģinās atbildēt uz jautājumu, vai arī Ilzes Šķipsnas trimdā rakstītajos prozas darbos dzīvnieku tēli pilda līdzīgas funkcijas?

Ruta Kurpniece

Ruta Kurpniece, Mg. philol., Rakstniecības un mūzikas muzeja mākslas eksperte. Pētnieciskās intereses saistītas ar latviešu padomju perioda literatūru, ko visbiežāk skata kādu mūsdienu literatūras teoriju aspektā. Studē Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes literatūrzinātnes, folkloristikas un mākslas doktorantūras programmā, izstrādājot promocijas darbu «Dzīvnieks un dzīvnieku pasaule Regīnas Ezeras prozā», kurā cenšas atklāt vēsturiskā laikmeta ietekmi uz tēlu sistēmas veidošanu, kā arī dzīvnieku tēlu metaforisko un simbolisko nozīmi, tos uzlūkojot paralēli cilvēku tēliem. Piedalās vortāla *literatura.lv* satura pilnveidē. Publikācijas Latvijas zinātniskajos izdevumos.

«Sieviete starp diviem romāniem»: vienas filmas stāsts

20. GADSIMTA 70. un 80. gadu padomju kultūras kontekstā kino scenārists Tālivaldis Margēvičs un režisors Ivars Seleckis var tikt uzskatīti par dzimtes jautājuma ekspertiem, jo viņu veidotā filma «Sieviete, kuru gaida?» (1978) bija izraisījusi dokumentālai filmai neparasti lielu interesi un iniciējusi plašas diskusijas par dzimumu reālo līdztiesību padomju sabiedrībā, par dzimumu lomām, par sievietes īpašo misiju utt. Vēl pirms filmas «Sieviete, kuru gaida?» Seleckis kopā ar scenāristu Armīnu Lejiņu bija uzņēmis ar dzimtes problēmām saistītu filmu «Valmieras meitene» (1970), ko var uzskatīt par simbolisku aizsākumu socioloģiskam virzienam Latvijas kinomākslā.

Gan Ivara Selecka, gan Tālivalža Margēviča turpmākajos filmu nosaukumos vārds «sieviete» parādās vēl tikai vienu reizi. Tas saistīts ar rakstnieces Regīnas Ezeras kino portretu — 20 minūšu garo dokumentālo filmu «Sieviete starp diviem romāniem» (1984). Filmā nosaukumam izmantotais kalmārs pievērš uzmanību radoša cilvēka un dzimtes specifiskajai saistībai, arī filmētais materiāls un scenārista uzdotie jautājumi izceļ Regīnas Ezeras «sievietes dzīvi» — ģimeni, bērnus, mājas, vienlaikus atklājot šīs dzīves konfrontāciju ar rakstniecību. Margēvičs esot rosinājis Selecki uzņemt filmu par rakstnieci, sakot: «Tu nevari iedomāties, cik viņa ir interesanta sieviete!» Tomēr filmas pieteikumā Rīgas kinostudijai Margēvičs neizcēla dzimtes aspektu, bet rakstīja: «Tā būs tikšanās ar dziļu, savdabīgu personību, ar cilvēku, kam līdzās atrasties ir suģestējoši interesanti.» Par filmu «Sieviete starp diviem romāniem» ir samērā daudz rakstisku liecību, tās atrodamas gan grāmatā par Ivaru un Maiju Seleckiem, gan periodikā, ir publicēti arī izvilkti no Regīnas Ezeras dienasgrāmatas, kur viņa fiksējusi filmēšanas procesu. Savā referātā es analizēju gan pašu filmu, gan par to pieejamos arhīva dokumentus un publikācijas, tā cenšoties izveidot plašāku stāstu par filmu «Sieviete starp di-

viem romāniem» — tās tapšanu, saturu, estētiku un recepciju. Tomēr īpašais fokusējums tiks virzīts uz to, kāpēc un kā filmā Regīna Ezera tiek reprezentēta kā sieviete, un kāda šajā pozīcijā ir viņas pašas līdzdalība un atieksme.

Inga Pērkone

Inga Pērkone, Dr. art., ir Latvijas Kultūras akadēmijas profesore un vadošā pētniece, autore zinātniskām monogrāfijām «Ekrāna skatuve. Par aktiermākslu Latvijas kino» (2020), «Latvijas pirmās filmas» (2016), «Tu, lielā vakara saule! Esejas par modernismu Latvijas filmās» (2013), «Es varu tikai mīlēt... Sievietes tēls Latvijas filmās» (2008), «Kino Latvijā: 1920–1940» (2008) un sastādītāja un līdzautore kolektīvai monogrāfijai «Inscenējumu realitāte: Latvijas aktierkino vēsture» (2011).

«Ezera sonāte» (1976) un melodramatiskā «rakstība» kinematogrāfā

1976. GADĀ pie skatītājiem nonāk režisoru Gunāra Cilinska un Vara Braslas filma «Ezera sonāte». Sižeta pamatā ir Lauras attiecības: ar pagātni (Ričs), tagadni (vīra māte, māsa, bērni, Rūdolfis) un nākotni (Rūdolfis?). Filmā ir melodrāmas žanram raksturīgais emocionālais sakāpinājums, intensīvs mūzikas izmantojums, varoņa atrašanās iepretim «nepārvaramiem spēkiem». Pārdzīvojuma izraisīšana ir melodrāmas galvenais «uzdevums». «Ezera sonāte» ir melodrāma vistīrākajā tās izpausmē, tomēr šis un citu filmas veidotāju un izplatītāju filmu pozicionēšanā padomju laikā un arī šobrīd ir vērojama zināma kautrība un piesardzība attiecībā pret žanriskā apzīmējuma «melodrāma» izmantojumu. Šādas attieksmes pamatā ir sašaurināts skatījums uz melodrāmu kā mākslinieciski mazvērtīgāku, masu iecienītu «sieviešu filmu».

Žanru pētniecība pēdējās desmitgadēs sniegusi jaunu skatījumu uz melodrāmu. Kino teorijā melodrāma tiek interpretēta arī kā modalitāte, kas caurvij mākslas veidus un žanrus. Regīnas Ezeras daiļrades pētniecībā, arī šajā konferencē, aicināts pievērst uzmanību sievišķajai rakstībai un tās reprezentācijai. Ja mēs, kā tas Eiropas tradīcijā pieņemts, filmas režisoru uzskatām par tās «autoru», tad filmai «Ezera sonāte» var piedēvēt vīrišķu rokrakstu. Filmās režisori ir divi vīrieši, bez tam scenārija autors (līdzās Ezerai) ir vīrietis, filmas operators, mākslinieks un arī komponists — visi vīrieši. Referātā tiks analizētas pazīmes, pēc kurām rakstnieces romānā balstītā filma «Ezera sonāte» tiek tradicionāli saistīta ar sievišķo rokrakstu, kā arī, balstoties melodrāmas modalitātes konceptā, apšaubīta sievišķā vienādošana ar melodramatisko.

Daniela Zacmane

Daniela Zacmane ir Latvijas Kultūras akadēmijas doktorante. Pētniecības pamattēma — melodrāmas modalitāte kino teorijā un praksē. Pasniedz lekcijas kino vēsturē LKA studentiem. Kinoteātra «Kino Bize» Antuāna Duanela kino skolas jauniešiem līdzdibinātāja un lektore. Raksta par kino žurnālam «Rīgas Laiks» un portālam «Kino Raksti».

Vīriešu tēli Regīnas Ezeras romānā «Aka» un filmas «Ezera sonāte» scenārijā

Sigita Kušnere

REGĪNAS EZERAS romāns «Aka» (1972) ir viens no rakstnieces zināmākajiem darbiem. Romāna popularitāti būtiski ietekmē arī 1976. gadā pirmizrādi pieredzējusi kinofilma «Ezera sonāte», kuras režisors un galvenās lomas atveidotājs Gunārs Cilinskis uzskatāms par vienu no sava laikmeta publikas iemīļotākajiem latviešu aktieriem. Šī kinofilma ir Cilinska debija režijā un darbā ar scenārija izstrādi. Regīnas Ezeras darbos saistoši ir sieviešu tēli, tomēr ne mazāk būtiski ir rakstnieces atainotie vīrieši. Rakstnieces prozas darbi, tostarp romāns «Aka», ir saistošs materiāls pārdomām par padomju laiku dzīves realitāti, dzimumsocialitātes jautājumiem, tēliem piešķirto dzīves telpu, dzīvesveidu, izglītību, profesiju, ģimenes modeli. Pētījumā, izmantojot jaunā vēsturiskuma, dzimtes studiju un maskulinitātes teoriju metodoloģisko pieeju, aplūkoti divi teksti: Regīnas Ezeras romāns «Aka» un Ezeras kopā ar Cilinski veidotais spēlfilmas «Ezera sonāte» scenārijs, kā arī pats filmas materiāls. Lai arī padomju laikā seksualitātes tēma mākslā ir tabuizēta, tomēr tās klātbūtne Ezeras daiļradē ir nenoliedzama un iezīmīgi atklājas arī šajā pētījumā aplūkotajos tekstos.

20. gadsimta 70. gados sociālistiskā reālisma kanona ievērošana jau atslābusi, tomēr arī šajā laikposmā joprojām aktuāla ir prasība pret mākslu kā audzinošu padomju pilsoņa morāli ētisko principu balstu. Daiļliteratūras, arī kino un citu mākslas jomu, teksts kļūst par padomju ideālu paraugu. Padomju stagnācijas laikmetā literārajiem darbiem bija būtiska loma sabiedrībā aktuālo uzvedības normu veidošanā, kultūras un sociālo prakšu, sociālās mijiedarbības ietekmēšanā un padomju pilsoņa identitātes veidošanā, un tie bija svarīga daļa «sociālistiskā dzīvesveida» izpratnei. Šajā kontekstā latviešu literatūra palīdzēja padomju institucionālajām iestādēm popularizēt sociālistiskos ideālus ikdienas sadzīves izpratnē, savā ziņā atbalstot komunistiskās partijas centienus pārorientēt aktuālo konkurenci ar Rietumiem,

vispārējā preču deficīta situācijā attiecinot to nevis uz materiālajiem ikdienas dzīves apstākļiem, dzīves līmeni, bet uz īpašībām, kuras bija daudz grūtāk izmērīt tieši — morāli ētiskajām vērtībām, emocionālajām vai starppersonu attiecībām.

Sigita Kušnere, Mg. philol. LU Humanitāro zinātņu fakultātes lektore un pētniece. Pētnieciskā interese saistīta ar 19. un 20. gadsimta mijas latviešu literatūru, kā arī ar semiotikas un dzimtes studiju pētījumiem, aplūkojot dzimumsocialitātes, arī maskulinitātes, jautājumus vēlinā padomju perioda un jaunākajā latviešu prozā un koncentrējot uzmanību uz ikdienas prakšu atainojumu literārajā tekstā.

Metaforu vizualizācija Reģīnas Ezeras darbu tulkojumos kino un teātra valodā

REGĪNAS EZERAS prozas valoda ir šķietami vienkārša, bet tās radītās nozīmes — uzreiz izprotamas. Taču rakstnieces valodas skaidrība ietver sevī arī noteiktas dramaturģiski attīstītas tēmas, caurviju motīvus, simbolus un metaforas. Pārceļot Ezeras romānus citu mākslu — kino vai teātra — valodā, šī valodiskā izteiksme pieprasa noteiktu vizualizāciju, kuras procesā rodas arī jaunas nozīmes. Romāna «Aka» (1972) kinoinscenējums «Ezera sonāte» (1976) jau nosaukuma maiņā iezīmēja būtisku atšķirību: «Akas» vertikāli jeb iedziļināšanos galvenās varones psiholoģijā pretstatā «Ezera sonātes» horizontālei jeb varoņu attiecību attēlošanai. Nacionālā teātra izrādē «Aka» (2019) atklāta gan horizontāle, gan vertikāle, pievienojot vēl trešo — laika — dimensiju, izmantojot muzeju kā laika metaforu. Šādas prozas metaforu vizualizācijas un arī jaunas, tulkojumos radušās vizuālās metaforas piemīt arī citiem R. Ezeras prozas inscenējumiem — «Zemdegas» (2021, Dailes teātris), «Cilvēkam vajag suni» (2020, Valmieras teātris).

Edīte Tišheizere

Edīte Tišheizere, Dr. art., vadošā pētniece LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta Teātra, mūzikas un kino daļā. Absolvējusi Maskavā Valsts Lunačarska Teātra mākslas institūta Teātra zinātnes fakultāti un aspirantūru. Līdztekus pētniecības darbam strādājusi Liepājas (1990–2008) un Valmieras (2008–2015) teātrī. Vairāk nekā 500 rakstu Latvijas un ārvalstu presē, akadēmiskajos izdevumos, kolektīvajās monogrāfijās. Grāmatas «Neatkarības laika teātris» (zinātniskā red., 2020), «Abpus rāmjiem: sarunas par dzīvi un mākslu» (2013), «Režijas virzieni un personības Liepājas teātrī» (2010). Žurnāla «Teātra Vēstnesis» galvenā redaktore, žurnāla «lr» teātra recenzente. Normunda Naumaņa balva mākslas kritikā (2017). Pētnieciskās intereses saistās ar teātra vizualitāti, avangardu un neoavangardu.

Nenotikuma dramaturģija Reģīnas Ezeras «Zemdegās»

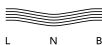
REGĪNAS EZERAS romāns «Zemdegas» tiek uzskatīts par rakstnieces literāro sasniegumu un ir iekļauts Latvijas kultūras kanonā. 44 gadus pēc uzrakstīšanas stāsts par mazpilsētas iedzīvotāju dvēseles konfliktiem kļuvis par pamatu Dailes teātra iestudējumam «Zemdegas» (dramatizējums — Justīne Kļava, režija — Dmitrijs Petrenko, scenogrāfija — Marija Ulmane). Romāna «pārtulkošana» skatuves valodā ir bijis sarežģīts un aizraujošs process. Tika meklēti tādi dramaturģiskie un režisoriskie izteiksmes līdzekļi, kas palīdzētu romāna enerģiju nodot mūsdienu skatītājiem, nepazaudējot romānā iekodēto trauslumu, bet reizē padarot to par mākslas darbu tieši skatuvei, kur savus noteikumus diktē darbība un notikumu strauja attīstība. Referātā tiks analizēti paņēmieni, kurus iestudējuma radošā grupa izmantoja, pārveidojot romānu par izrādi. Viens no būtiskākajiem skatuves darbības «instrumentiem» ir notikums — pagrieziena punkts sižeta līnijā vai konkrēta tēla līnijā. Skatuves valodā tulkojot, jāatbild uz jautājumu, ko darīt dramaturgam, režisoram un aktieriem, ja šādu notikumu dramaturģijas izpratnē pašā romānā nav, bet skatuve tos pieprasa. Iespējams, ka šajā gadījumā potenciālā dramaturģija ir visur meklējais «latviskuma kods».

Dmitrijs Petrenko

Dmitrijs Petrenko — LKA doktorants, Mg. art, Mg. soc. Beidzis Kultūras akadēmijas Skatuves mākslas režijas nodaļu (kurša meistari M. Gruzdovs, I. Roga, 2012). Iestudējis izrādes vairākos Latvijas teātros: Dailes, Liepājas, Valmieras, Daugavpils, Latvijas Leļļu, *Dirty Deal teatro*. Pēdējie iestudējumi: «Tumšie brieži» (I. Ābele), «Cietsirdīgās spēles» (A. Arbuzovs/R. Bugavičute-Pēce), «Zemdegas» (R. Ezerā/J. Kļava), «Miljons labu lietu», «Elpa», «Monstrs» (D. Makmillans). Kā aktieris piedalījies izrādēs Nacionālajā teātrī, *Dirty Deal teatro*, Ģertrūdes ielas teātrī. No 2017. līdz 2021. gadam strādājis par aktiermeistarības pedagogu Liepājas teātra aktieru kursā (Liepājas universitāte). Šobrīd doktorantūrā pēta teātra pedagogijas metodikas.

International conference «Regīna Ezera & Eastern European literature»

LMMI

NATIONAL
LIBRARY
OF LATVIA

Kultūras ministrija

SVTORI

PUNCTUM

domuzīme

KINO
RAKSTI

TEĀTRA
VĒSTNESIS

LATVIAN
LITERATURE

REGĪNA EZERA (1930–2002) is one of the most important Latvian prose writers, who has written novels, short stories, journalistic works and diaries with equal mastery. Her novel “Smoulder” (Zemdegas, 1977) is included in the Latvian Culture Canon for “simultaneously being a striking documentation of her era and a weaving together of timeless themes and characters in a vivid and, at times, strangely surreal narrative.” Ezera’s prose challenges the usual boundaries of genres, at the same time creating both a fascinating narrative and a finely crafted reflection on literature as a medium of expression. As a phenomenon in Latvian culture, Ezera has made a strong influence on future generations of writers and has been important for the further development of Latvian prose.

Given that Ezera’s works have been widely translated and published abroad, her literary heritage needs to be seen not only in the context of local but also international literary processes. Not only Latvian but also foreign researchers are invited to the conference, thus highlighting the connections that are formed between the literatures of the Baltic and Eastern European countries, bringing to the fore women writers who have made their debut in literature from 1940 to the present.

ORGANIZERS:

Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia (**ILFA**) in collaboration with the National Library of Latvia

SUPPORTED BY:

Ministry of Culture of the Republic of Latvia

Welcome Addresses. Chair Jānis Ozoliņš

- 10:00 Nauris Puntulis, Minister for Culture, Republic of Latvia
10:05 Eva Eglāja-Kristsons, Head of the Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia
10:10 Andris Vilks, Director of the National Library of Latvia

Plenary I. Chairs Artis Ostups and Jānis Ozoliņš

- 10:15 Sanja Bahun, University of Essex. *Cassandra's Anew: Women's Writing and Strategies of Resistance*
11:00 Sandra Meškova, University of Daugavpils. *Texture of Experience in Regīna Ezera's Early Prose Fiction*
11:45 Discussion

Session A: Women's Writing in Baltics. Chair Dace Bula

- 12:20 Eva Eglāja-Kristsons, ILFA. *Autobiographical Narrative as a part of a Women's Literary History: the Baltic perspective*
12:40 Solveiga Daugirdaitė, Institute of Lithuanian Literature and Folklore. *Women Writers and the Literary Canon*
13:00 Elle-Mari Talivee, Under and Tuglas Literature Centre / Tallinn University. *A Very Special Estonian Environmental Woman Writer Aino Pervik and her Witch-Character Kunksmoor*
13:20 Zita Kārklā, ILFA. *Moods, Affects, Feelings and Bodies: Embodied Subjectivities in Women's Prose of the 1970s–1980s*
13:40 Discussion

Session B: Women Writing and Agency. Chair Zita Kārklā

- 15:00 Dace Bula, ILFA. *Regīna Ezera's Naturecultures: Interplay of Anthropomorphism and Zoomorphism in Zoological Stories*
15:20 Artis Ostups, ILFA. *"Catapult Yourself There": On the Ethics of Metonymy in Postmemorial Writing*
15:40 Ieva Melgalve, Art Academy of Latvia. *The Affect and Agency of Weather in "Zemdegas"*
16:00 Discussion

Plenary II. Chair Kārlis Vērdiņš

- 16:40 Laura Doyle, University of Massachusetts Amherst. *Laboring in the House of Empire: Gender, Geopolitics, and the Dis/Ordering Powers of Literature*

Session C: Gender in Soviet Literary Culture. Chair Ivars Šteinbergs

- 18:00 Toms Kencis, ILFA. *The Soviet Latvian Woman: Three Perspectives*
18:20 Jānis Ozoliņš, Art Academy of Latvia / ILFA. *Late Soviet Masculinity and Violence in the Short Stories by Andra Neiburga*
18:40 Karlis Verdins, Washington University in St. Louis / ILFA. *Women Writer as a Horizontal Collaborator: The First Soviet Latvian Novel "The Empty Pearl-Oyster" by Elga Bite*
19:00 Discussion

Cassandra's Anew: Women's Writing and Strategies of Resistance

IN THIS KEYNOTE lecture Professor Bahun will address the fraught field of women's writing, with particular reference to Eastern European female writers. The lecture will explore the strategies that women writers deploy to perform a variety of social and aesthetic resistance tasks that put them at the forefront of transformation of societies: to explore contemporary social and artistic struggles, render perspectives on the intimate realities of female experience, past and present, and intervene in global and local histories by refocalising the discussion on everyday life, losses and silences in history. The talk will zoom in on Eastern European women writers' signature strategies of staging, metatextually, unlistened-to prophetesses, innovating in syntactic transmission of thought patterns, orchestrating their texts through impossible chronotopes, and blurring genres and their assumed hierarchies or planes of operation.

Sanja Bahun

Sanja Bahun is Professor of Literature and Film and the University Dean of Postgraduate Research and Education at the University of Essex, United Kingdom. Her expertise is international modernism, and her research interests include theory of comparative arts, world literature, psychoanalysis, and women's and gender studies. She is the author of *Modernism and Melancholia: Writing as Countermourning* (2014) and the co-editor of *The Avant-garde and the Margin: New Territories of Modernism* (2006), *Violence and Gender in the Globalized World: The Intimate and the Extimate* (2008, 2015), *From Word to Canvas: Appropriations of Myth in Women's Aesthetic Production* (2009), *Myth and Violence in the Contemporary Female Text: New Cassandras* (2011), *Language, Ideology, and the Human: New Interventions* (2012), *Myth, Literature, and the Unconscious* (2013), *Cinema, State Socialism and Society in the Soviet Union and Eastern Europe, 1917-1989: Re-Visions* (2014), and *Thinking Home: Interdisciplinary Dialogues* (2018). S. Bahun has also published numerous articles and book chapters on a variety of subjects concerning modernism, world literature, psychoanalytic theory and intellectual history. S. Bahun has also authored two awarded books of creative writing in Serbo-Croatian: *On the Atomic Bomb, Pain, Spaghetti, and All the Rest...* (1994) and *To Icarus, with Love* (1998).

Texture of Experience in Regīna Ezera's Early Prose Fiction

THE PROSE of Latvian writer Regīna Ezera is an outstanding example of fiction that is marked by deep psychological insight, broad thematic variety, and subtle stylistic representation of reality. The author has produced 28 books winning special acclaim. The recognition of R. Ezera's work is evidenced by the multiple prizes she received both during the Soviet period (**LSSR** State Award, The title of People's Writer of the **LSSR**, Order of the Red Banner of Labour, and after regaining state independence in Latvia The Order of the Three Stars in 1995. Her novel "Zemdegas" is included in Latvian Cultural Canon that comprises about 100 entities that represent Latvian culture throughout the ages. R. Ezera's works have been translated into Russian, German, French, English, Lithuanian Swedish, Lithuanian, Italian and other languages. R. Ezera started publishing short fiction in periodicals in 1955 and in the 1960's she became a professional writer and a member of Latvian Soviet Writers' Union. As is the case with a number of highly acclaimed Latvian writers and poets whose early period of writing relates to the late 1950's and 1960's, works produced in these decades are nowadays treated as controversial or prone to reconsideration in the light of current debates concerning the trend of socialist realism which was the officially claimed literary trend in the period of state socialism in the territory of the Soviet Union. However, R. Ezera's early published works have not become an object of this debate; neither have they attracted much of contemporary critics' and scholars' attention. Yet they are worth studying also in terms of the development of the writer's technique and growth of her mastership. The paper provides an insight into the peculiarities

Sandra Meškova

Sandra Meškova, Dr. philol., is associate professor at Daugavpils University, Latvia. She teaches courses related to literary theory, literary text interpretation, the history of British and American literature in bachelor, master's, and doctoral study programmes. Her research interests are related to the spheres of autobiography and gender studies, comparative literature in the context of North American, British, and Latvian literature. S. Meškova is the author of more than 80 publications in scholarly journals, research paper collections, collective monographs, and author of two research monographs: "Subjekts un teksts" (*Subject and text*, 2009) and "Anita Liepa: dzīves raksti" (*Anita Liepa: Writing of life*, 2017).

of narrative in R. Ezera's short story collections "Daugavas stāsti" (*The Stories of the Daugava*, 1965), "Aiztek Gaujas ūdeņi, aiztek" (*The Gauja Water Flows Away, Flows Away*, 1968), and her novel "Āka" (*The Well*, 1972). Drawing from the ideas of narratologists G. Genette, S. Lanser, M. Bal concerning various aspects of the narrative structure, P. Ricoeur's reflections on the temporal aspect of emplotment, and J. Kristeva's understanding of voice, the major focus is on the modulations of narrative voice and constructing an ambiguous and dynamic narrative perspective in R. Ezera's early period prose texts.

Autobiographical Narrative as a Part of a Women's Literary History: The Baltic Perspective

WHILE thinking about a broader framework of a history of Baltic women's writing, women's autobiographical practices have the potential to become a fruitful ground for examining the notions of 'the self,' 'the subject,' and 'the author.' The presentation will explore how the inclusion of autobiographical texts—letters, diaries, autobiography, biography, memoir, correspondence, and travel literature—can expand narrative possibilities, boundaries of literary genres, and the history of women's writing. As Regīna Ezera stated in the introduction of her diary publication: "Maybe these instantaneous touches are unborn souls of intentions who will never be destined to be born?" The diary is often a testing ground for constructions of identity and narrativity; as such, an autobiographical narrative is simultaneously a subversive tool, and at the same time, the axis of the inner self.

By illustrating how diary keepers find their expressive language, explore their identity, and the world around them, the presentation will touch the aspect of marginalized voices. Using examples from diaries written by Latvian, Lithuanian and Estonian women (Regīna Ezera, Marija Stalbova, Milda Palēviča, Salomeja Neris, Ona Pleirytė-Puidienė, Vanda Zaborskaitė, Elo Tuglas, Aino Kallas et al.) the presentation initiates discussion on women writing and a diary as a (quasi)literary genre.

Eva Eglāja-Kristone

Eva Eglāja-Kristone, Dr. philol., leading researcher and head of the Institute of Literature, Folklore and Art (ILFA, since 2021), the head of *literatura.lv* (since 2015)—the first digital academic literary resource in Latvia; curator of several projects dealing with data collection and crowdsourcing carried out by ILFA. Author of numerous peer-review articles and several books. E. Eglāja-Kristone serves as a management committee member of the COST Action "Distant Reading for European Literary History" (CA16204) and substitute member of COST Action "Women on the Move" (CA19112). Her research is mainly in literary studies, digital humanities, literary anthropology, autobiographical studies and women writing. Her recent interest deals with diaries written by women covering celebrity, gender and everyday life issues as well as construction of womanhood and women activism from *fin de siècle* through the 20th century.

Women Writers and the Literary Canon

ONE OF THE challenges of feminist criticism in the West in the 1970s and 1980s was to bring women's lost texts and traditions back to literary history. The report is based on specific examples of the reception of women's writings and is intended to discuss changes of the Lithuanian literary canon in the post-Soviet period, focusing on the problems of including women's work in it. The post-Soviet revision of the literary canon of Lithuanian literature was in fact an attempt to replace the work of authors loyal to the Soviet regime with those of authors who were on the periphery for ideological reasons, without taking into account male biases of Soviet culture. The resulting authors' vacuum was partially filled by émigré authors together with the male-dominated literary hierarchy that dominated the diaspora. One of the dramatic examples of the devaluation of women's work is the case of the poet, prose writer, director and actress Birutė Pūkelevičiūtė (1923–2007). Criticized in the press and mocked in real life for an overly eroticized, "obscene" first collection of poems "Metūgės" (*New Shoots*, 1952), today she is considered as the most peculiar poets of the diaspora, whose poetic legacy is

Solveiga Daugirdaitė

Solveiga Daugirdaitė is a researcher at the Institute of Lithuanian Literature and Folklore. Her fields of specialization include modern literature, feminist theories, autobiography studies and women's studies in literature. Author of monographs "Rūpesčių moterys, moterų rūpesčiai: Moteriškumo reprezentacija naujausioje lietuvių moterų prozoje" (*Caring Women, Women's Cares: The Representation of Femininity in the Most Recent Lithuanian Women's Prose Fiction*, 2000) and "Švystelėjo kaip meteoras: 1965-iejai su Simone de Beauvoir ir Jeanu Pauliu Sartre'u" (*They Flashed Like a Shooting Star: Glimpses From the 1965 Visit of Simone de Beauvoir and Jean Paul Sartre*, 2015). Editor and author of forewords for Ilona Gražytė-Maziliauskienė's "Idėjų inventorius: Literatūros kritika" (*Inventory of Ideas: Literary Criticism*, 2004); Liūnė Janušytė's "Korektūros klaida" (*Proofreading error*, novel, 2011); Dalia Urnevičiūtė's "Leona" (*Leona*, novel, 2012). Editor of "Lietuviešu zelta stāsti" (*Golden Lithuanian short stories*, Rīga, 2011); "Sausas mėnulio veidas: Šiuolaikiniai Sakartvelo moterų apsakymai" (*The Dry Face of the Moon: Contemporary Short Stories by Georgian Women*, 2021).

too sparse to fundamentally change its place in the history of literature. Another example of evaluation related to gender bias is the reception of Jurga Ivanauskaitė's (1961–2007) works. Although extremely popular during the transition period, now her works are classified as popular literature. The realist writer Žemaitė (1845–1921) is presented as an example of successful actualization of women writers. Although this author was valued in Soviet times for her realistic style and left-wing political views, she has been popularized in recent decades for her independent personality and the defense of women's rights in literary works. The report reveals both the changing criteria for evaluating women writers and opportunities to create an alternative canon or expand an existing one.

A Very Special Estonian Environmental Woman Writer Aino Pervik and her Witch-Character *Kunksmoor*

ESTONIAN writer Aino Pervik is of the same generation as Regīna Ezera. She was born in 1932 into the family of a medical attendant. Pervik studied Finno-Ugric philology at the University of Tartu, graduating in 1955. Pervik has worked as an editor of children's and young-adult literature and of children's programs on TV. Since 1967, Pervik has been a freelance writer and translator from Hungarian, and she is one of the most influential authors of modern Estonian children's literature, having written over 60 children's books. Critics have called her style particularly feminine. In 1973 Pervik published a fairy-tale-like story *Kunksmoor* (translated as *Old Mother Kunks* into English in 1986; soon to be translated into Latvian). It is a book that has a double addressee: not just a child, but also an adult. The book playfully raises very serious issues: the fragility of the world surrounding us, the question of maintaining ecological balance, and the traces of human activity. In her subsequent children's books, Pervik has continued to describe complex topics such as the clash of different cultures, war, freedom, and fatality. Several of her books have become either a film or an animated movie, but *Kunksmoor* was the beginning. In the background there is the growing environmental awareness of the 1970s and the concern about what will become of the world, and maybe a feeling of helplessness: living in the Soviet Union, one was not allowed to talk about such problems in public. In my presentation I will concentrate on Aino Pervik's environmentalism, comparing her eco-conscious children's literature with her very recent, laconic memoirs "Miniatuure mälupõhjast" (*Miniatures from the Bottom of Memory*) that appeared in 2020.

Elle-Mari Talivee is a senior researcher at Under and Tuglas Literature Centre of the Estonian Academy of Sciences, and a researcher at Tallinn University. Her primary research areas are literature and the city, the reflection of environmental history in *belles lettres*, but also literary criticism and the translation of Estonian literature into foreign languages under the auspices of the Estonian Literature Information Centre. She has a keen interest in early 20th century Estonian history, the events of the 1905 Russian revolution and their literary representations.

Moods, Affects, Feelings and Bodies: Embodied Subjectivities in Women's Prose of 1970–1980

THE PAPER will explore the representation of Soviet womanhood during the 1970's and 1980's through close readings of Cecīlija Dinere's novel "Cilvēks no Šeherezādes" (*A Man from Scheherazade*, 1971) and Regīna Ezera's novel "Nodevība" (*Betrayal*, 1984). In both novels the main female characters (young poetess Laura and aspiring author Irēna) for various reasons feel dissatisfied with their life. They long for emancipation but they also seek love, which makes them accept various sticky compromises. They fight with tensions that produce bodily symptoms, revealing their inner crises. Motivated by Lauren Berlant's studies of cruel optimism and Sara Ahmed's research into affect and anxiety, I will address the complexity of women's social, cultural and embodied experiences in Dinere's and Ezera's novels, as well as the modes of subject formation in relation to larger social processes of the era.

Zita Kārķla

Zita Kārķla is a postdoctoral researcher at the Institute of Literature, Folklore and Art. Her primary research interests include feminism, gender theories and women's writing, but also life writing and digital humanities. She is currently working on the project *Embodied Geographies: History of Latvian Women Writers*, focusing on the female body as a profound concept within women's writing and social, cultural and historical contexts.

Regina Ezera's Naturecultures: Interplay of Anthropomorphism and Zoomorphism in the Zoological Stories

REGINA EZERA'S zoological stories have already attracted attention from the perspective of ecocriticism. Their appearance, however, deserves contemplation in the context of the advancement of the world's ecological thought. Based on Donna Haraway's notion of *naturecultures*, the paper particularly focuses on the stories told from the perspective of a nonhuman (in this case — animal) narrator and addresses the interplay of anthropomorphism and zoomorphism. A wider context for this discussion is constituted by recent debate on anthropomorphism evolving predominantly in connection with another mode of thought — anthropocentrism. The latter is believed to be a fallacy of humanism and is blamed for the human-nonhuman alienation and environmental crisis. A number of current intellectual trends — posthumanism, new materialism, eco-criticism, ecofeminism and others — have assumed a mission of seeking paths toward post-anthropocentric epistemologies recognizing nonhuman agency, performativity and sentience. In art and literature, it is paralleled by a search for poetic means able to transmit a nonhuman perception of the reality, for instance, a more biocentric poetry. Attempts like these, however, are accompanied by a recognition of human limits in achieving a more ecocentric comprehension or finding a means of representation of the natural that would avoid privileging the human perspective.

Dace Bula is a cultural researcher with a PhD in philology, the head of the Department for the study of Culture, Society and Environment at the Institute of Literature, Folklore and Art (University of Latvia). Research interests include history and theory of folklore studies, nationalism and folk culture, culture(s) and identities of the post-Soviet condition, urban communities, nostalgia. Author of two monographs (in Latvian): *Nation of Singers. Folklore and National identity* (2000); *Contemporary Folkloristics. Paradigm Shift* (2011). Editor of the collective monograph *Latvian Folkloristics in the Interwar Period* (2017), co-editor of the volumes *Mapping the History of Folklore Studies* (2017) and *Singing the Nations: Herder's Legacy* (2008). More recent research addresses eco-narratives in an ongoing study of the relationships between the people and urban environment as reflected in stories people tell.

Dace Bula

However, anthropomorphism, unlike anthropocentrism, has been treated ambivalently. While also a mode of looking at the world through human eyes and to some extent inextricably wed to perception, anthropomorphism does not necessarily nurture human narcissism the way anthropocentrism does. On the contrary, the projection of human characteristics onto the nonhuman is believed to blur the strict boundaries between the human and nonhuman. The zoological stories by Ezera can be qualified as attempts at an anthropomorphically achieved ecocentrism, however, they convey relational ontology (human — animal relations) that is formed in more complex poetic ways,

Metonymy, Presence and Ethical Imagination in Postmemorial Writing: Andra Manfelde's The Children of the Bunker and Katja Petrowskaja's maybe Esther

THIS PAPER explores the role of metonymy in creating an ethically meaningful connection between the past and the present in third-generation representations of the trauma of the Second World War. Drawing on Marianne Hirsch's theory of postmemorial work as a reactivation of distant memorial structures and on Eelco Runia's conception of metonymy as a paradoxical entwining of presence and absence, I posit that affectively experienced and extradiegetically addressed fragments of the past can facilitate the recognition of history as an essentially intersubjective process. In literary accounts, these moments of metonymical connection suspend narrative progression in a state of confusion and thus also challenge linear understanding of history, to which we are culturally accustomed. To exemplify these claims, I will analyze specific passages from two relatively recent family stories, Andra Manfelde's *The Children of the Bunkers* (2010) and Katja Petrowskaja's *maybe Esther* (2014).

Artis Ostups

Artis Ostups is a researcher at the Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia, and a doctoral student at the University of Tartu. He holds a Master's degree in Philosophy and is the editor-in-chief of the interdisciplinary journal *Letonica*. He also teaches at the Art Academy of Latvia. Ostups' research interests include modernist and postmodernist literature, and trauma and memory studies. He is writing a dissertation on the heterogeneity of historical time in contemporary post-socialist fiction.

The Affect and Agency of Weather in “Zemdegas” by Regīna Ezera

IN REGĪNA EZERA'S novel “Zemdegas” (*Smouldering Fires*, 1977) the countryside environment is a place of beauty, a site of natural resources and a source of power that people struggle to control. In this paper, I attend to weather events – snowfall, clear weather, and rain – in the separate-yet-linked novellas that the novel consists of, approaching them from the perspective of material ecocriticism, affect theory and object-oriented ontology. Weather in fiction is most impressive in the romantic fiction, where it either symbolizes and reveals the characters or setting; or engages with the forces outside human understanding. In the seemingly realistic “Zemdegas”, the weather is indifferent to the events and emotions of people; it offers no commentary or suitable backdrop. The humans, however, have a range of reactions towards weather, from being annoyed with it to becoming profoundly affected by its beauty. Importantly, character deaths that are the main thread joining the novellas, are in large part assisted or even caused by weather events, which, in Ezera's prose, read as chance or fate. The time of the writing of the novel coincides with the development of technology to control weather for agricultural and militaristic purposes; an issue in parallel with the current effort to manage the climate changes that become visible through weather events. In “Zemdegas”, the weather is far beyond human understanding, much less control. Moreover, its impact on the people is so unpredictable and powerful that it levels or even surpasses the power of the Author. Contrary to the humanistic mindset, the weather is not just a backdrop. Posthumanist approaches allow to theorize weather as a formidable actor on multiple levels: the mundane, the affective and the hyperobjective, and recognize the weather's portrayal in “Zemdegas” as foreseeing both current ecological and philosophical developments.

Ieva Melgalve holds a bachelor's degree in social and cultural anthropology and a master's degree in art theory, and is a fiction writer, editor, and translator. She is currently a PhD student at Art Academy of Latvia. Her academic interests include queer theories and posthumanism.

Ieva Melgalve

Laboring in the House of Empire: Gender, Geopolitics, and the Dis/Ordering Powers of Literature

DRAWING from her book *Inter-imperiality*, Laura Doyle analyzes world politics and literatures within the history of vying empires. In Doyle's conceptualization, inter-imperiality refers to both the co-forming, competitive relations among empires and to the relations among those who live, create, and maneuver among empires. Doyle will explore the ways that an inter-imperial framework enables better understanding of regions such as Eastern Europe, the Caribbean, the Maghreb, and the Middle East. Although typically understood as peripheries within world-systems or colonizer-colonized models, in Doyle's account these regions emerge as intensely pressured inter-imperial zones, successively invaded over centuries and fought over in any one period for their strategic positions and resources – all of which shapes the positions of women as laborers and reproducers, and continues to affect the conflicts and dynamics of struggle today. Finally, she argues, the long view clarifies the crucial role played by languages and literatures in these world-historical processes, as they are both instrumentalized by states and retooled by communities maneuvering within this existential-political condition.

Laura Doyle

Laura Doyle is Professor of English at University of Massachusetts-Amherst and co-convenor of the World Studies Interdisciplinary Project (<http://wsipworldstudies.wordpress.com/>). Doyle's new book, *Inter-imperiality: Vying Empires, Gendered Labor, and the Literary Arts of Alliance* (Duke 2020) was awarded the Immanuel Wallerstein Prize. Her earlier books include *Bordering on the Body: The Racial Matrix of Modern Fiction and Culture* (Oxford UP, awarded the Perkins Prize); *Freedom's Empire: Race and the Rise of the Novel in Atlantic Modernity, 1640-1940* (Duke UP); and two edited collections: *Bodies of Resistance: New Phenomenologies of Politics, Agency, and Culture* (Northwestern UP), and *Geomodernisms: Race, Modernism, Modernity* (Indiana UP), co-edited with Laura Winkiel. Doyle is currently co-editing a collection on decolonial Global Studies with Simon Gikandi (English, Princeton) and economist Mwangi wa Githinji (Economics, UMass-Amherst). Awards include a Leverhulme Research Professorship at Exeter University (UK); a Rockefeller Fellowship in Intercultural Scholarship in Afro-American Studies at Princeton University; and two Fellowships from the American Council of Learned Societies.

AN EXPERIMENTAL reading of late Soviet Latvian cultural history and femininity along three intersecting lines. The first line is the Soviet gender order, especially concerning women's positions in creative unions and the Latvian Communist Party. The second line is its postsocialist interpretation in the novel "Padomju Latvijas Sieviete" (*Soviet Latvian Woman*, 2000) by Pauls Bankovskis (1973–2020). The third line leads to the influential journal of the same title – *Soviet Latvian Woman* (1952–1990), a life-long employer of an artist, printmaker Dzidra Ezergaile (1926–2013). There I am looking to discover potential self-expression strategies of creative women within the late Socialist horizon of possibilities constituted by governmental policy, press, creative unions and other agencies. The last decades of Soviet Latvia gave impetus to interpretations of folk and traditional culture in art, design and fashion. Ezergaile took part in this process as an artist.

Funded by: ERDF, no. 1.1.1.2/VIAA/4/20/628

Toms Kencis

Toms Kencis has been a researcher at the Archives of Latvian Folklore for more than a decade. Interested in disciplinary histories of Baltic folkloristics and mythology, Soviet heritage, cultural nationalism, and creative interpretations of folklore in visual art. Sometimes an ideologist, creative director and curator.

Jānis Ozoliņš

LITERARY critics have described the characters created by Andra Neiburga as freaks and losers, but the writer has managed to capture significant societal changes through literary text, using a dialogical approach that balances between notional and concrete, grotesque and real. This paper will contribute the analysis of the way how violent masculinities are constructed in particular historical circumstances. There are differences among researchers in social sciences about how to interpret the causes of violence. Psychologists point to the importance of individual pathology that views violent behavior in the context of degraded personality processes. Sociologists, in turn, stress the importance of the social context and, in particular, hegemonic masculinity. However, both approaches do not exclude each other, and their interaction offers even wider scope for interpretation. If in the early part of psychoanalysis, as Michael Kimmel points out, one of the threats to manhood was the boy's close relationship with his mother, the representatives of contemporary feminist psychoanalysis believe that boys' upbringing often goes to the other extreme: boys are separated from their mothers to the extent that they do not acquire emotional skills (compassion, care, emotional responsibility), this is particularly important, not only in the context of relationships but also in the context of gender equality. The stories that will be analyzed in the paper – "The Hill Climber" and "Iustitian" – provide an insight into a wider range of issues related to the reflection of violence in the late Soviet prose. The paper will highlight how violent masculinity is deconstructed using a female viewpoint and what techniques are used to analyze such subjectivity.

Jānis Ozoliņš, Ph.D., is assistant professor at the Art Academy of Latvia, and researcher at the Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia. He is editor of the book *Andra Neiburga: Language, Gender, Narrative and Image* (2018, ILFA), and co-editor of the books *Monta Kroma: The Experience and Reflexivity of Soviet Modernism* (forthcoming (2022), ILFA) and *Queer Stories of Europe* (2016, Cambridge Scholars Publishing). Currently he is doing research on queer representation and masculinities in contemporary art and Soviet cinema, the historical development of narrative theories and the literary heritage of Andra Neiburga. He composes music, performs as a pianist, and has released two music albums together with his band *Sigma*.

Women Writer as Horizontal Collaborator: The First Soviet Latvian Novel “The Empty Pearl-Oyster” by Elga Bite

IN THE SUMMER of 1940, the Soviet occupation of the Baltic states came with a new aesthetics dominated by the principles of socialist realism. The first author who responded to the call to create a socialist novel was Elga Bite, a minor journalist. In a short period of time, she wrote her first novel, *The Empty Pearl-Oyster*, her revenge on the authoritarian president of the Republic of Latvia, Kārlis Ulmanis. The novel was serialized in the popular weekly *Atpūta* in late 1940 to early 1941 providing it wide readership. It aspired to unmask the ugliness of the authoritarian years of the Republic of Latvia (1934–1940), depicting the elite of the republic as morally degraded “plutocrats”. Bite’s most ambitious effort was the queering of president Ulmanis and his entourage which, according to the novel, was a group of spoiled and effeminate men. The novel is an eclectic example of the impossible task that Bite had undertaken: it is simultaneously an attempt at satire; a high society novel; and also an attempt at socialist realism with its occasional focusing on working-class people and their bitter life under the “plutocracy”. As a result, both the novel and its author were disliked by both fellow writers and readers alike, including Latvian communists. Showing the elegant flamboyance of the morally corrupt elite, Bite had departed from the unwritten rules of socialist realism with its morally pure working-class protagonists and limited exposure of the wealthy lifestyle of the rich. Bite was accused of following the example of Maurice Dekobra and his novels about love affairs set on the background of the cosmopolitan high society. When German Nazi occupation took place in 1941, Bite who had remained in the territory of Latvia was interrogated and shamed by Latvian nationalists who saw her novel as an act of high treason; however, they did not hand her over to German authorities. The case of Bite illuminates the gender difference in the construction of a national traitor. When men writers collaborated with the Soviet occupying power, their actions

Kārlis Vērdiņš is a PhD candidate at Washington University in St. Louis and a researcher at the Institute of Literature, Folklore and Art, University of Latvia. His scholarly interests include Literature of Central and East Europe, Modernism, Gender and Sexuality Studies. He is the author of five collections of poems as well as several books for children and translations of poetry.

Kārlis Vērdiņš

were explained as the outcome of their leftist leaning or a pragmatic choice and careerism while Bite’s desire to become the author of the first soviet novel was interpreted along the lines of what was called in post-occupation France “horizontal collaboration,” i.e., a symbolic act of prostitution which was caused by her “weak” female nature.